

Geniřletilmiř zet

Nomofobinin Sosyal Geri ekilmeye Etkisinde Suskunluk Sarmalının Aracı Rolü

Giriř

Günümüz dünyasında teknolojinin yaygın olarak benimsenmesiyle birlikte telefon ve diğer taşınabilir cihazların internetle bağlantılı olarak kullanımı artmıştır. Bu durum bireylerin akıllı telefonları yanlarında olmadığına ya da yanlarında olsa bile şebeke kapsama alanı dışında kaldıklarında yokluk hissi yaşamalarına neden olmaktadır. Bu yokluk durumu akıllı telefon bağımlılığı olarak açıklanan “nomofobi” kavramı ile tanımlanmaktadır. Son yıllarda özellikle gençler arasında nomofobi oranlarındaki artış, yükselen işsizlik oranları ve ailelerin yüksek beklentilerinin sosyal izolasyon ve inzivaya çekilme eğilimlerine yol açtığı gözlemlenmiştir. Bu olgu literatürde “hikikomori” kavramı ile açıklanmaktadır. Hikikomori sürecinde bireyler sosyal hayattan uzaklaşma eğilimi göstermekte ve izolasyon duygusu yaşamaktadır. Bireyler toplum içinde sosyal izolasyon sürecine tepki olarak farklı davranışlar sergilerler. Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre, bireyler yalnız kalmamak için kendi görüşlerini ifade etmek, ait olma ve sevgi ihtiyaçlarını karşılamak yerine çoğunluğun görüşlerine uyabilirler. Bu durum literatürde suskunluk sarmalı olarak adlandırılmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın evrenini Türkiye’deki üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada olasılıklı olmayan kolayda örnekleme yöntemi kullanılmış ve 517 katılımcı ile yüz yüze anket yapılmış, 5 eksik veya hatalı anket analiz dışı bırakılarak 512 anket analiz edilmiştir. Nomofobiyi ölçmek için Yıldırım ve Correia (2015) tarafından geliştirilen ve Yıldırım, Sumuer, Adnan ve Yıldırım (2015) tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan nomofobi ölçeği kullanılmıştır. Sosyal geri çekilmeyi ölçmek için Teo ve arkadaşları (2018) tarafından geliştirilen ve Bayram ve Zeybek Yılmaz (2023) tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan sosyal geri çekilme ölçeği kullanılmıştır. Lee ve arkadaşları (2014) tarafından geliştirilen ve Bayram ve Bayer (2019) tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan suskunluk sarmalı ölçeği kullanılmıştır. Aracı rol ve aracı etki düzeyini belirlemek için SPSS PROCESS makrosunda regresyon analizi yapılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçeklerin altında yatan faktör yapısını belirlemek için açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Daha sonra araştırma modelinin teorik çerçeve ile tutarlı olup olmadığını teyit etmek için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Bulgular

Yapılan korelasyon analizi sonucunda: Sosyal geri çekilme ile suskunluk sarmalı arasında pozitif yönlü çok zayıf düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Benzer şekilde, sosyal geri çekilme ile nomofobi arasında pozitif yönlü çok zayıf düzeyde bir ilişki; nomofobi ile suskunluk sarmalı arasında da pozitif yönlü çok zayıf düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Standardize edilmiş regresyon katsayılarının ,256, ,204 ve ,193 olduğu belirlenmiştir. Standardize edilmiş regresyon katsayılarına kıyasla aracılık etkisinin azaldığı ve doğrudan etkinin anlamsız olmadığı belirlenmiştir. Dolaylı etki %0,657 düzeyindedir. Nomofobi ile sosyal geri çekilme arasındaki ilişkide suskunluk sarmalının kısmi aracılık etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tartışma

Suskunluk kavramı kişiden kişiye değişen bir iletişim biçimidir. Sosyal iletişimde kesinti, boşluk ve sessizlik gibi terimler iletişimi tanımlar. Bir diğer durum ise bireyin sessiz kalmak yerine bir süre gözlemlemesi ya da dinlemesi ve ardından çoğunluğa katıldıktan sonra kendini kabul edilmiş ve rahatlamış hissetmesidir. Günümüzde cep telefonları, bireylerin çevreleri tarafından nasıl algılanmak istediklerini şekillendirmeleri için bir araç olarak kullanılmaktadır. Kabul görmek için kendini telefonla aşırı özdeşleştirmek, yoksunluk durumunda “nomofobi” yaşanmasına yol açabilir. Bu bağlamda, sosyal yaşamlarında kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin telefonlarına daha bağımlı oldukları ve sosyal yaşamlarında iletişim kurmaktan çekindikleri bireylerle daha sık ve rahat iletişim kurdukları düşünülmektedir. Bununla birlikte, bireyler sosyal platformları özel olarak kullanarak tanımadıkları kişilerden kabul görme arayışına girme eğilimindedir. Bu durum, bireylerin giderek gerçek hayattan uzaklaşmasına, kendilerini sosyal olarak izole etmelerine ve bilgisayar başında uzun saatler geçirmelerine yol açabilmektedir. Bu durum genellikle başkaları tarafından bir sorun olarak algılanırken, bireylerin kendileri bunu genellikle bir sorun olarak görmemektedir. Bireyin zamanının büyük bir bölümünü oyun oynamak, çevrimiçi kitap okumak ve benzeri faaliyetlere ayırması, sosyal geri çekilmenin bir göstergesidir. Bu konuda yapılan bir çalışmada, nomofobi ile sosyal geri çekilme arasında doğrudan bir ilişki olmasa da, bireylerin bu faaliyetleri gerçekleştiremediklerinde yaşadıkları yoksunluk hissini nomofobi ile ilişkilendirdikleri görülmektedir.